

Київський університет імені Бориса Грінченка

Інститут мистецтв

Кафедра академічного та естрадного вокалу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О. Б. Жильцов

« 11 » 09 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЖАЗОВЕ СОЛЬФЕДЖІО ТА ДЖАЗОВА ІМПРОВІЗАЦІЯ

Спеціальності 025 «Музичне мистецтво» (Сольний спів)

Освітнього рівня першого бакалаврського

освітньої програми 025.00.02 Сольний спів

Київ – 2019

Розробник: Гаркавенко Дмитро Віталійович, викладач кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

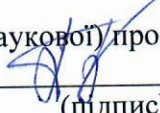
Викладач: Полянський Тимур В'ячеславович, заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв

Протокол від 29. 08. 2019 року № 7.

Завідувач кафедри (Ю.В. Мережко)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми
(керівником проектної групи) 025.00.02 Сольний спів
(назва освітньої програми)

____.____.2019 р.
Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) (О.П. Петрикова)
(підпис)

Робочу програму перевірено

____.____.2019 р.
Заступник директора (А.О. Таранник)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання			
	денна		заочна	
«Джазове сольфеджіо та джазова імпровізація»				
Вид дисципліни	<i>вибіркова</i>			
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>			
Загальний обсяг кредитів / годин	<i>6 / 180</i>			
Курс	<i>III</i>		<i>III</i>	
Семестр	<i>V</i>	<i>VI</i>	<i>V</i>	<i>VI</i>
Кількість змістових модулів за розподілом:	<i>1</i>	<i>1</i>	-	-
Обсяг кредитів	<i>2</i>	<i>2</i>	-	-
Обсяг годин, у тому числі:	<i>60</i>	<i>60</i>	-	-
Аудиторні	<i>38</i>	<i>36</i>	-	-
Модульний контроль	<i>4</i>	<i>4</i>	-	-
Семестровий контроль	-	<i>15</i>	-	-
Самостійна робота	<i>18</i>	<i>5</i>	-	-
Форма семестрового контролю	-	-	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – виховання у студентів організованого музичного слуху і здатності свідомо сприймати музичний твір, розвинути художній смак, професійне ставлення до музичного тексту; надання студентам базових знань щодо основ джазової імпровізації та їх використання під час виконавської діяльності.

Завдання дисципліни полягає в:

- набутті здатності сприймання та відтворення музичного джазового матеріалу, базових знань щодо будови джазових творів та джазової композиції;
- набутті знань з історії та теорії джазового виконавства, гармонії, аналізу мелодійної лінії, ритмічного малюнка й будови джазової імпровізації;
- набутті навичок аналізу джазових творів, їх будови, ритмічних особливостей, побудови вокальних ліній;
- формуванні здатності до самореалізації, спрямованості на розкриття творчого потенціалу;
- розвитку музичного мислення, творчості та музичного смаку виконавця;
- ознайомленні з різними джазовими стилями.

До методів роботи викладача зі студентами протягом вивчення навчальної дисципліни «Джазове сольфеджіо та джазова імпровізація» можна віднести:

- мовний (викладення основних положень джазового сольфеджіо та імпровізації);
- ілюстративний (показ викладачем прикладів здійснення аналізу мелодичної лінії, гармонії, ритму джазових творів, виконання джазових стандартів);

- репродуктивний (відтворення студентами виконавських прийомів, проілюстрованих викладачем);
- репродуктивно-варіативний (поєднання студентом запропонованих викладачем прийомів з іншими формами й методами виконавської діяльності);
- креативно-творчий (опанування теоретичних знань з джазової гармонії, навичок елементарної імпровізації);
- проблемно-пошуковий (самостійний пошук студентом засобів і способів розв’язання проблемних ситуацій у процесі відпрацювання репертуару);
- інтеграції (акумуляція і синтез знань з інших фахових дисциплін у процесі вирішення навчальних завдань).

Засоби навчання: навчально-методичні посібники, робоча навчальна програма, нотний матеріал для проведення практичних занять, акустична система, CD – програвач, фортепіано.

Вивчення навчальної дисципліни «Вокальна імпровізація» сприяє формуванню у студента таких **програмних компетентностей**:

1. Світоглядна:

- наявність ціннісно-орієнтаційної позиції;
- загальнокультурна ерудиція, широке коло інтересів;
- розуміння значущості історичного музичного досвіду для власного розвитку;
- розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії;
- збереження національних духовних традицій;
- використання світового досвіду для сучасної інтерпретації української музики та її інтеграції у світову культуру.

2. Громадянська:

- здатність до реалізації прав і обов’язків громадянина України;
- повага до Батьківщини, народу, держави, її символіки, традицій, мови,

культурної спадщини;

- уміння діяти із соціальною відповідальністю та громадською свідомістю.

3. Комунікативна:

- здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності;

- здатність працювати в команді;

- вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення, основами спілкування іноземними мовами.

4. Інформаційна:

- здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань;

- здатність до ефективного використання інформаційних технологій у професійній діяльності.

5. Методологічна:

- здатність визначити малодосліджені аспекти у професійній галузі, які є актуальними для розвитку педагогічної науки і мистецтвознавства;

- розуміння методології освіти;

- володіння методологією науково-педагогічного дослідження, дотримання логіки наукового пошуку через раціональне застосування методологічних підходів, методів і засобів.

6. Самоосвітня:

- спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію;

- здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку;

- прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **опанувати:**

- інтонування елементів музичної мови;
- сольфеджування одноголосних та багатоголосних творів, мелодій з акомпанементом;
- слуховий аналіз звукорядів, інтервалів, акордів, гармонічних послідовностей, прикладів з музичної практики;

уміти:

- здійснювати аналіз музичного джазового матеріалу (композицію, тематичну структуру, гармонію, ритм тощо);
- писати музичний диктант;
- співати приклади з джазової та естрадної музики (одноголосні та багатоголосні) з урахуванням стилістичних особливостей напряду;
- відтворювати на фортепіано та записувати фрагменти оригінальних джазових опусів, записувати джазову гармонію цифровими позначками;
- імпровізувати мелодії на гармонічні схеми;
- добирати супровід до певних джазових та популярних мелодій;
- створювати (на початковому рівні) імпровізацію в певному джазовому стилі, спираючись на досвід світових джазових виконавців;
- співати джазові стандарти, приклади з джазової музики з урахуванням стилістичних особливостей напряду, що вивчається;
- бути спрямованими на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію, здатними до самоосвіти та самовдосконалення;
- бути здатними до міжособистісного спілкування, толерантності, готовими працювати в колективі.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт							
		Аудиторна:					Модульний контроль	Самостійна	Семестровий контроль
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні			
Змістовий модуль 1 (III курс, V семестр)									
Тема 1. Ввідна лекція. Джазове сольфеджіо та джазова імпровізація; особливості джазової культури	5			2				3	
Тема 2. Інтервали та звукоряди. Тритони і характерні інтервали. Спів від звука та в ладу	10			7				3	
Тема 3. Лади та гами, їх використання у джазі. Інтонування діатонічних ладів. Блюзовий лад. Пентатоніка	10			7				3	
Тема 4. Тризвуки, обернення тризвуків, септакорди. Спів від звука та в ладу	10			7				3	
Тема 5. Акорди з додатковими тонами, поліакорди, гібридні акорди. Спів від звука та в ладу	10			7				3	
Тема 6. Сольфеджування джазових стандартів та популярних естрадних мелодій. Транспозиція	11			8				3	
Модульний контроль	4						4		
Семестровий контроль									
Разом	60			38			4	18	
Підготовка та проходження контрольних заходів									

Змістовий модуль 2 (III курс, VI семестр)									
Тема 7. Діатонічна гармонія. Акордові функції: тоніка, субдомінанта, домінанта	8			7				1	
Тема 8. Теорія взаємовідношення «акорд – звукоряд». Пентатоніка, блюзова гама, симетричні та альтеровані лади	9			8				1	
Тема 9. Метро-ритмічні особливості мелодики естрадної та джазової музики	8			7				1	
Тема 10. Розвиток творчих навичок акомпанементу. Типи супроводу джазових та естрадних мелодій	8			7				1	
Тема 11. Джазова манера виконання. Особливості акцентування, елементи свінгу, техніка «скет»	8			7				1	
Модульний контроль	4						4		
Семестровий контроль	15								15
Разом	60			36			4	5	15
Підготовка та проходження контрольних заходів	-								
Усього	120			74			8	23	15

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 (III курс, V семестр)

Тема 1. Ввідна лекція. Джазове сольфеджіо та джазова імпровізація; особливості джазової культури.

Джаз як форма музичного мистецтва, передумови його виникнення та розвитку. Ознайомлення з особливостями джазової музики. Особливості джазового інтонування. Імпровізація як одна з основних особливостей джазу.

Тема 2. Інтервали та звукоряди. Тритони і характерні інтервали. Спів від

звука та в ладу.

Знайомство з базовими елементами джазової гармонії, їхніми специфічними якостями, формами та характеристиками. Набуття навичок визначення різних видів хроматизмів (в мелодиці, інтервалах, акордах), хроматичних допоміжних і прохідних звуків та обернень з характерними інтервалами з відомих джазових творів.

Тема 3. Лади та гами, їх використання у джазі. Інтонування діатонічних ладів. Блюзовий лад. Пентатоніка.

Ознайомлення з ладами та гамами: мажор, мінор (натуральний, гармонічний, мелодичний), лади народної музики, пентатоніка, блюзова гама, симетричні та альтеровані лади. Набуття навичок визначення варіантів звукорядів пентатоніки, специфіки блюзової гами.

Тема 4. Тризвуки, обернення тризвуків, септакорди. Спів від звука та в ладу.

Ознайомлення з особливостями використання тризвуків та септакордів у джазовій гармонії. Набуття навичок визначення тризвуків та септакордів (побудова, різновиди, обернення) та особливості їх розташування і використання в джазовій та естрадній музиці; відпрацювання акордів нетерцієвої структури.

Тема 5. Акорди з додатковими тонами, поліакорди, гібридні акорди. Спів від звука та в ладу.

Знайомство з акордами, що мають додаткові тони, поліакордами, гібридними акордами, особливостями їхнього використання в джазовій імпровізації. Набуття навичок визначення відповідних акордів та їх використання в джазовій і естрадній музиці.

Тема 6. Сольфеджування джазових стандартів та популярних естрадних мелодій. Транспозиція.

Набуття навичок аналізу особливостей мелодики, інтерваліки,

інтонаційної виразності, темпоритму, музичної побудови відомих джазових творів; створення музичних фрагментів у джазовому стилі; транспонування мелодій відповідно до можливостей голосу.

Змістовий модуль 2 (III курс, VI семестр)

Тема 7. Діатонічна гармонія. Акордові функції: тоніка, субдомінанта, домінанта.

Функціональна система джазової гармонії. Ознайомлення з функціями акордів у джазовій музиці, їхнім впливом на характер звучання і спрямованості в русі гармонії. Застосування музикантами функцій акордів для прогнозування гармонії композиції та джазової імпровізації.

Тема 8. Теорія взаємовідношення «акорд – звукоряд». Пентатоніка, блюзова гама, симетричні та альтеровані лади.

Особливості взаємовідношення між акордами та звукорядами. Ознайомлення з методами використання специфічної інформації, що міститься в кожному акорді в залежності від його відношення до відповідного ладу (мажор, мінор тощо), а також структури (тризвук, септакорди, нонакорди тощо). Ознайомлення з типовими гармонічними зворотами. Аналіз прикладів використання гармонічних зворотів у вокальній джазовій імпровізації.

Тема 9. Метро-ритмічні особливості мелодики естрадної та джазової музики.

Ознайомлення з особливостями метро-ритмічної будови джазової музики. Набуття навичок визначення певних ритмічних стандартів, різноманітних груп пунктирного ритму, видів синкоп, нестандартного ділення (дуолі, тріолі, квінтолі) тощо, відпрацювання складних ритмічних «партитур» з використанням заданих та власних ритмічних формул.

Тема 10. Розвиток творчих навичок акомпанементу. Типи супроводу

джазових та естрадних мелодій.

Формування слухового досвіду відповідно до видів супроводу, гри на фортепіано, застосування джазової акордики при доборі на слух, визначення специфіки позначення акордів у джазовій музиці, аналізу функціональних особливостей, ритмічної характерності, розташування мелодичних голосів обробок відомих джазових тем та популярних пісень.

Тема 11. Джазова манера виконання. Особливості акцентування, елементи свінгу, техніка «скет».

Ознайомлення з особливостями джазової манери виконання. Вивчення досвіду відомих джазових виконавців. Набуття навичок визначення стильових особливостей джазового виконання, акцентуації, манери звуковидобування, «свінгового» співу; відпрацювання техніки безтекстового співу.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	-	-	-	-	-
Відвідування семінарських занять	-	-	-	-	-
Відвідування практичних занять	1	19	19	18	18
Робота на семінарському занятті	-	-	-	-	-
Робота на практичному занятті	10	19	190	18	180
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	-	-	-	-	-
Виконання завдань до самостійної роботи	5	18	90	5	25
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	-	-	-	-	-
	Разом	-	324	-	248
Максимальна кількість балів: за змістовий модуль 1 – 324 за змістовий модуль 2 – 248					
Розрахунок коефіцієнта: -					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Зміст завдання	Кількість годин	Кількість балів
Змістовий модуль 1 (III курс, V семестр)			

1.	Ввідна лекція. Джазове сольфеджіо та джазова імпровізація; особливості джазової культури	3	5*3= 15
2.	Інтервали та звукоряди. Тритони та характерні інтервали. Спів від звука та в ладу	3	5*3= 15
3.	Лади та гами, їх використання в джазі. Інтонування діатонічних ладів. Блюзовий лад. Пентатоніка	3	5*3= 15
4.	Тризвуки, обернення тризвуків, септакорди. Спів від звука та в ладу	3	5*3= 15
5.	Акорди з додатковими тонами, поліакорди, гібридні акорди. Спів від звука та в ладу	3	5*3= 15
6.	Сольфеджування джазових стандартів та популярних естрадних мелодій. Транспозиція	3	5*3= 15
Разом за змістовим модулем 1		18	90
Змістовий модуль 2 (III курс, VI семестр)			
7.	Діатонічна гармонія. Акордові функції: тоніка, субдомінанта, домінанта	1	5*1= 5
8.	Теорія взаємовідношення «акорд – звукоряд». Пентатоніка, блюзова гама, симетричні та альтеровані лади	1	5*1= 5
9.	Метро-ритмічні особливості мелодики естрадної та джазової музики	1	5*1= 5
10.	Розвиток творчих навичок акомпанементу. Типи супроводу джазових та естрадних мелодій	1	5*1= 5
11.	Джазова манера виконання. Особливості акцентування, елементи свінгу, техніка «скет»	1	5*1= 5
Разом за змістовим модулем 2		5	25
Усього		23	115

Перевірка виконання студентами самостійної роботи, а також її оцінювання здійснюватиметься в процесі аудиторної роботи. Кількість балів залежатиме від дотримання таких вимог:

- своєчасності виконання самостійної роботи;
- повноти та якості її виконання;
- активності, ініціативності та творчого підходу в здобутті знань та практичних умінь;
- набуття відповідних навичок (визначення на слух інтервалів, акордів,

ладів) і якості засвоєння знань з джазового сольфеджіо та джазової імпровізації.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль проводиться у формі прослуховування музичного матеріалу, опанованого студентами впродовж кожного із семестрів. Максимальна кількість балів – 25.

Критерії оцінювання	Бали
Побудувати та вірно проінтонувати: звукоряди мажорної, мінорної пентатоніки, ладів народної музики тощо	5
Побудувати та вірно інтонувати: тризвуки, септакорди, нонакорди від ноти та їх обернення	5
Сольфеджувати та транспонувати задану мелодію, визначити на слух і записати гармонічну послідовність пісні	5
Співати джазові стандарти, виконувати акомпанемент до них	5
Записати диктант на основі джазового стандарту або відомої естрадної пісні	5
Максимальна кількість балів: 25	

У процесі оцінювання навчальних робіт застосовуються такі методи:

- усного контролю (оцінювання рівня навичок та знань з основ джазового сольфеджіо та джазової імпровізації відповідно до програми навчальної дисципліни, здійснення аналізу творів та виявлення творчих умінь);
- самоконтролю (самоаналіз, оцінювання студентом власних музично-виконавських досягнень).

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Навчальним планом не передбачено.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

Не передбачено.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична карта дисципліни

Назва змістового модуля	Змістовий модуль 1					
Кількість балів за модуль	324					
Теми	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6
Години	1	3,5	3,5	3,5	3,5	4
Теми лекцій	-	-	-	-	-	-
Теми семінарських занять	-	-	-	-	-	-
Теми практичних занять – 209 б	Ввідна лекція. Джазове сольфеджіо та джазова імпровізація; особливості джазової культури (10+1)*1 = 11 б.	Інтервали та звукоряди. Тритони і характерні інтервали. Спів від звука та в ладу (10+1)*3,5 = 38,5 б.	Лади та гами, їх використання у джазі. Інтонування діатонічних ладів. Блюзовий лад. Пентатоніка (10+1)*3,5 = 38,5 б.	Тризвуки, обернення тризвуків, септакорди. Спів від звука та в ладу (10+1)*3,5 = 38,5 б.	Акорди з додатковими тонами, поліакорди, гібридні акорди. Спів від звука та в ладу (10+1)*3,5 = 38,5 б.	Сольфеджування джазових стандартів та популярних естрадних мелодій. Транспозиція (10+1)*4 = 44 б.
Теми лабораторних занять	-	-	-	-	-	-
Самостійна робота – 90 б	5*3 = 15 б.	5*3 = 15 б.	5*3 = 15 б.	5*3 = 15 б.	5*3 = 15 б.	5*3 = 15 б.
Види поточного контролю – 25 б.	Модульна контрольна робота – 25 б.					
Підсумковий контроль	-					
Усього	324					

Назва змістового модуля	Змістовий модуль 2				
Кількість балів за модуль	248				
Теми	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11
Години	3,5	4	3,5	3,5	3,5
Теми лекцій	-	-	-	-	-
Теми семінарських занять	-	-	-	-	-
Теми практичних занять – 198 б	Діатонічна гармонія. Акордові функції: тоніка, субдомінанта, домінанта (10+1)*3,5 = 38,5 б.	Теорія взаємовідношення «акорд – звукоряд». Пентатоніка, блюзова гама, симетричні та альтеровані лади (10+1)*4 = 44 б.	Метро-ритмічні особливості мелодики естрадної та джазової музики (10+1)*3,5 = 38,5 б.	Розвиток творчих навичок акомпанементу. Типи супроводу джазових та естрадних мелодій (10+1)*3,5 = 38,5 б.	Джазова манера виконання. Особливості акцентування, елементи свінгу, техніка «скет» (10+1)*3,5 = 38,5 б.
Теми лабораторних занять	-	-	-	-	-
Самостійна робота – 25 б	5*1 = 5 б.	5*1 = 5 б.	5*1 = 5 б.	5*1 = 5 б.	5*1 = 5 б.
Види поточного контролю – 25 б.	Модульна контрольна робота – 25 б.				
Підсумковий контроль	-				
Усього	248				

8. Рекомендовані джерела

1. Брыль И. Практический курс джазовой импровизации. Москва: Советский композитор, 1982.
2. Давыдова Е. Методика преподавания музыкального диктанта. Москва: Музыка, 1962.
3. Давыдова Е. Методика преподавания сольфеджио : учебник. Москва: Музыка, 1975.
4. Молотков В. А. Джазова імпровізація. Київ, Музична Україна, 1989.
5. Карагичева И. Эстрадно-джазовое сольфеджио. Москва, Музыка, 1988.
6. Копелевич Б. Сольфеджио. Методическое пособие для эстрадно-джазовой специализации. Москва, 1976.
7. Чугунов Ю. Гармонія в джазі. Москва: Радянський композитор, 1988.
8. Aebersold J., Ken Slone. The Charlie Parker Omnibook. Atlantic Music Corp., 1978.
9. Baker D. A Creative approach to Practicing in Jazz. New Albany: James Aebersold Jazz, Inc. 1994.
10. Baker D. Advanced Ear Training for Jazz Musicians. Lebanon: Studio P/R, 1977.
11. Baker D. Jazz Improvisation. A Comprehensive Method for all Players. Bloomington: Frangipani Press, 1983.
12. Baker D. Advanced Improvisation. Chicago: Maher Publication, 1983.
13. Bergonzi, Jerry. Melodic Structure. Rottenburg: Advance Music. 1992.
14. Bergonzi, Jerry. Pentatonics. Rottenburg: Advance Music, 1994.
15. Bergonzi, Jerry. Jazz line. Rottenburg: Advance Music, 1996.
16. Brandt C., Clinton Roemer. Standartized Chord Symbol Notastion. Sherman Oaks: Roerick Music, 1976.
17. Coker J, Bob Knap and Lary Vincent. Hearing the Changes. Rottenburg: Advance Music, 1996.
18. Coker J, Bob Knap and Lary Vincent. Complete Method for Improvisation.

Miami, Fl.: Warner Bros., 1997.

19. Coker J, Bob Knap and Lary Vincent. *The Teaching of Jazz*. Rottenburg: Advance Music. 1989.

20. Coker J, Bob Knap and Lary Vincent. *Improvising Jazz*. Engelwood Cliffs: Prentice-Hall, 1964.

21. Davis Miles and Quincy Troupe. *Miles: The Autobiography*. New York: Simon and Schuster, 1989.

22. Levine Mark. *The Jazz Piano Book*. Petaluma: Sher Music Co., 1989.

23. Levine Mark. *The Jazz Theory Book*. Petaluma: Sher Music Co., 1995.

24. Ligon, Bert. *Jazz Theory Resources*. Bluemound: Hal Leonard Inc., 2001.

25. Mili Bermejo. *Jazz Vocal Improvisation*. Boston: Berklee Press, 2017.

26. Robert Rawlins, Nor Eddine Bahha. *Jazzology*. Bluemound: Hal Leonard Inc., 2005.